

Sygn. akt II KK 450/17

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **Ł.B. i P.K.**

oskarżonych z art. 107 § 1 k.k.s. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 16 maja 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego –
na niekorzyść oskarżonych

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 15 marca 2017 r., sygn. akt V Kz [...]

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Ł.

z dnia 16 grudnia 2016 r., sygn. akt IV K [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające
je postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. (pkt 2) i w tym zakresie
przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do dalszego
prowadzenia.**

UZASADNIENIE

W dniu 7 kwietnia 2014 r. ekspert służby celnej, działający z upoważnienia Naczelnika Urzędu Celnego I w Ł., na podstawie art. 303 k.p.k. w zw. z art. 305 § 1 k.p.k. w zw. z art. 325a § 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

wydał postanowienie o wszczęciu dochodzenia w sprawie RKS [...], o przestępstwo skarbowe polegające na tym, że w dniu 27 marca 2014 r. w Ł., w lokalu o nazwie S. przy ul. R. [...] urządzano i prowadzono gry hazardowe na trzech urządzeniach do gier o nazwie E., H. i X. bez koncesji na prowadzenie kasyna, wbrew przepisom art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2009 r., Nr 201, poz. 1540), tj. o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s.

Dochodzenie było kilkakrotnie przedłużane, w tym także na mocy postanowienia prokuratora (k. 51, 83, 95, 216, 227).

Dochodzenie to zakończyło się skierowaniem przez Urząd Celny I w Ł., w dniu 13 maja 2015 r., do Sądu Rejonowego w Ł., aktu oskarżenia przeciwko:

- Ł.B., któremu zarzucono, że w dniu 27 marca 2014 r. w Ł. w lokalu o nazwie S., przy ul. R. nr [...] jako prezes zarządu firmy „B.” Sp. z o.o. z siedzibą w K., ul. M. [...], urządzał gry na automatach: E. (bez oznaczeń, nr wew. [...]), H. (bez oznaczeń, nr wew. [...]) i X. bez oznaczeń (nr wew. [...]), bez koncesji na prowadzenie kasyna, wbrew przepisowi art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2009 r., Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.), tj. popełnienie przestępstwa skarbowego określonego w art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.,

- P.K., któremu zarzucono, że w dniu 27 marca 2014 r. w Ł. w lokalu o nazwie S., przy ul. R. nr [...], urządzał poprzez udostępnienie powierzchni ww. lokalu Ł.B. z firmy „B.” Sp. z o.o. z siedzibą w K., ul. M. [...], gry na automatach: E. (bez oznaczeń, nr wew. [...]), H. (bez oznaczeń, nr wew. [...]) i X. bez oznaczeń (nr wew. [...]), bez koncesji na prowadzenie kasyna, wbrew przepisowi art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2009 r., Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.), tj. popełnienie przestępstwa skarbowego określonego w art. 107 § 1 k.k.s.

Postanowieniem z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt IVK [...] Sąd Rejonowy w Ł., na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą jego prowadzenie, związaną z koniecznością oczekiwania

na odpowiedź na pytanie prejudycjalne skierowane do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez Sąd Okręgowy w Ł. w sprawie V Kz [...].

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2016 r., sygn. akt IV K [...], Sąd Rejonowy w Ł.:

- w punkcie 1. na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. podjął zawieszone postępowanie prowadzone przeciwko Ł. B. i P. K.,

- w punkcie 2. na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. umorzył postępowanie z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył Urząd Celny I w Ł., który zaskarżył je w części, tj. w zakresie punktu 2., a na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. orzeczeniu temu zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na rozstrzygnięcie poprzez bezpodstawne przyjęcie, iż brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

Postanowieniem z dnia 15 marca 2017 r., V Kz [...], Sąd Okręgowy w Ł. zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Od powyższego postanowienie kasację wywiódł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, który zaskarżył je w całości na niekorzyść Ł. B. i P. K., na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k., art. 537 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. zarzucając mu:

- rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 155 § 1 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku, przez jego zastosowanie i wyrażenie błędnego poglądu, iż z uwagi na przedłużenie przez prokuratora czasu trwania dochodzenia w sprawie, na podstawie art. 153 § 1 zd. trzecie k.k.s., w brzmieniu przed dniem 1 lipca 2015 roku, co oznaczało objęcie tego postępowania prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego nadzorem, który trwał do jego zakończenia, jedynym uprawnionym organem do wniesienia w tej sprawie aktu oskarżenia w dniu 13 maja 2015 roku, w myśl obecnie obowiązujących przepisów art. 155 § 1 i 2 k.k.s., był prokurator, co skutkowało rażącym i mającym istotny wpływ na treść postanowienia naruszeniem przepisów prawa procesowego,

a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. polegającym na utrzymaniu w mocy wadliwego postanowienia Sądu I instancji o umorzeniu postępowania karnego przeciwko Ł. B. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., oraz przeciwko P. K. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s., z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela, podczas gdy zastosowanie powinien znaleźć stan prawny obowiązujący przed dniem 1 lipca 2015 roku, zgodnie z którym Urząd Celný I w Ł. był uprawniony do sporządzenia aktu oskarżenia i wniesienia go do właściwego sądu, a zmiana z dniem 1 lipca 2015 r. stanu prawnego obejmująca uregulowania dotyczące uprawnień prokuratora i finansowych organów postępowania przygotowawczego w zakresie wnoszenia aktu oskarżenia, która nastąpiła na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247), nie mogła mieć wpływu na skuteczność wniesionego wcześniej aktu oskarżenia.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Ł., sygn. IV K [...] i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, z przyczyn szczegółowo wskazanych poniżej, musiała skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. i poprzedzającego go postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. (pkt 2) i przekazaniem sprawy w tym zakresie sądowi pierwszej instancji do dalszego prowadzenia.

Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia oraz poprzedzającego go orzeczenia sądu *meriti* nie pozostawia bowiem wątpliwości, że zarówno Sąd Rejonowy, jak i Sąd Okręgowy, na skutek pobieżnego zapoznania się z pisemnymi motywami uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r. (I KZP 13/15), nie dostrzegły, iż zawarta w tychże motywach trafna teza, że z chwilą przedłużenia przez prokuratora czasu trwania dochodzenia, która to czynność powoduje, że dochodzenie zostaje objęte jego nadzorem, prokurator staje się organem wyłącznie właściwym do wnoszenia aktu oskarżenia i jego surogatów, odnosi się wyłącznie do spraw karnych skarbowych, w których akt

oskarżenia został skierowany do sądu po dniu 30 czerwca 2015 r., a nie dotyczy skarg zasadniczych wniesionych – tak jak w niniejszym postępowaniu – do tej daty.

Zaprezentowane we wskazanej wyżej uchwale stanowisko Sądu Najwyższego, na co nie zwrócił uwagi sąd *ad quem*, jest wszak konsekwencją zmian, jakie do treści art. 155 k.k.s. wprowadzono z dniem 1 lipca 2015 r. na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247 z późn. zm.). Od wejścia w życie wspomnianej ustawy art. 155 § 1 k.k.s. stanowi, że *w sprawie, w której finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził śledztwo, oraz w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której prowadził on dochodzenie objęte nadzorem prokuratora, organ ten, jeżeli nie umarza postępowania, sporządza w ciągu 14 dni od zakończenia dochodzenia lub śledztwa akt oskarżenia i przesyła go wraz z aktami prokuratorowi, ze wskazaniem, jaki materiał dowodowy przedstawiono stronom podczas czynności, o której mowa w art. 154a, jako przekazywany do sądu wraz z aktem oskarżenia, przekazując jednocześnie prokuratorowi także ewentualne wnioski, o których mowa w § 7, oraz dowody rzeczowe*. Zgodnie natomiast z art. 155 § 2 k.k.s. w aktualnie obowiązującym brzmieniu, *akt oskarżenia zatwierdza i wnosi do sądu prokurator. W akcie oskarżenia należy także wskazać finansowy organ postępowania przygotowawczego, który prowadził postępowanie przygotowawcze, któremu przysługują przed sądem uprawnienia oskarżyciela publicznego. Organ ten zawiadamia się o wniesieniu aktu oskarżenia przez doręczenie jego odpisu*. W świetle powyższych regulacji jest zatem niewątpliwym, że w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. wyłączna kompetencja prokuratora do wnoszenia aktu oskarżenia w sprawach karnych skarbowych obejmuje zarówno sprawy, w których było prowadzone śledztwo, jak i sprawy, w których było prowadzone dochodzenie objęte jego nadzorem.

Zgoła odmiennie sytuacja przedstawiała się w stanie prawnym obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. Art. 155 § 1 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym do tej daty stanowił bowiem, że *w ciągu 14 dni od daty zamknięcia dochodzenia finansowy organ postępowania przygotowawczego sporządza akt oskarżenia i wnosi do właściwego sądu oraz popiera go przed tym sądem albo wydaje*

postanowienie o umorzeniu, o zawieszeniu postępowania przygotowawczego albo o uzupełnieniu dochodzenia. O wniesieniu aktu oskarżenia w sprawie o przestępstwo skarbowe finansowy organ postępowania przygotowawczego zawiadamia niezwłocznie prokuratora przez doręczenie odpisu tego aktu. Art. 155 § 2 k.k.s. w wersji obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r. stanowił zaś, że w sprawie o przestępstwo skarbowe podlegające rozpoznaniu w postępowaniu zwyczajnym finansowy organ postępowania przygotowawczego w ciągu 14 dni od zakończenia śledztwa sporządza akt oskarżenia i przesyła go wraz z aktami prokuratorowi, przekazując jednocześnie dowody rzeczowe. Akt oskarżenia zatwierdza i wnosi do sądu prokurator. W akcie oskarżenia należy także wskazać finansowy organ postępowania przygotowawczego, któremu przysługują uprawnienia oskarżyciela publicznego. Organ ten zawiadamia się niezwłocznie o wniesieniu aktu oskarżenia przez doręczenie jego odpisu. Z treści tych przepisów wynikało zatem jasno, że w przypadkach, gdy postępowanie przygotowawcze prowadził finansowy organ postępowania przygotowawczego, wyłączna kompetencja prokuratora do wnoszenia przed dniem 1 lipca 2015 r. aktu oskarżenia rozciągała się tylko na przypadki, w których postępowanie przygotowawcze prowadzone było w formie śledztwa. Finansowemu organowi postępowania przygotowawczego przysługiwała natomiast kompetencja do wnoszenia aktu oskarżenia, gdy postępowanie przygotowawcze prowadzone było w formie dochodzenia i to niezależnie od tego, czy było to dochodzenie objęte nadzorem prokuratorskim czy też nie, a co się z tym wiąże, niezależnie także od tego, czy prokurator przedłużał owo postępowanie przygotowawcze. Ten słuszny pogląd wielokrotnie prezentował w swoich judykatach Sąd Najwyższy (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2017 r., IV KK 282/16, LEX nr 2258048; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2017 r., III KK 83/17, LEX nr 2347772; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2017 r., IV KK 396/16, LEX nr 2281267) i Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni ten pogląd podziela. W szczególności przeciwko trafności tego stanowiska nie przemawia podnoszony niekiedy argument, że w przypadku objęcia przez prokuratora nadzorem dochodzenia w sprawie karnej skarbowej, wyłączną kompetencję prokuratora do zatwierdzenia i wnoszenia do sądu

aktu oskarżenia wieńczącego to postępowanie należy wywodzić z art. 331 § 1 k.p.k., odpowiednio stosowanego w postępowaniu karnym skarbowym na mocy art. 113 § 1 k.k.s. Ostatnio wymieniony przepis wyraźnie stanowi bowiem, że *w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, **jeżeli przepisy niniejszego kodeksu nie stanowią inaczej*** (podkreślenie SN). Niewątpliwie przepisy art. 155 § 1 i 2 w zw. z § 3 k.k.s. w wersji obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r. należało traktować jako zawierające pokrewne, ale autonomiczne względem uregulowania z art. 331 § 1 k.p.k. rozwiązania dotyczące sytuacji, w których dochodzenie w sprawie o przestępstwo skarbowe lub śledztwo było prowadzone przez finansowy organ postępowania przygotowawczego (zob. też T. Razowski [w:] P. Kardas, G. Łabuda, T. Razowski, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, Warszawa 2010, s. 1063). Ta konstatacja prowadzi zaś do wniosku, że we wspomnianym zakresie przepisy art. 155 § 1 i 2 w zw. z § 3 k.k.s. wyłączały możliwość zastosowania art. 331 § 1 k.p.k. w postępowaniu karnym skarbowym.

Należy zatem stwierdzić, że eksponowany przez sąd *meriti* i sąd odwoławczy, a znajdujący odzwierciedlenie w dokumentacji zawartej w aktach sprawy fakt, że prokurator przedłużał – i to kilkakrotnie – prowadzone w tej sprawie dochodzenie, nie niweczył wynikającej z art. 155 § 1 k.k.s., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., kompetencji Urzędu Celnego I w Ł. do samodzielnego wniesienia w dniu 13 maja 2015 r. aktu oskarżenia. Zaakcentować przy tym należy, że stosownie do treści art. 28 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247 z późn. zm.), skuteczność czynności procesowych podejmowanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy należy oceniać według przepisów obowiązujących w dacie ich dokonania. Przepis ten stanowi wszak, że *czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych*.

Tak więc zgodzić się należy z autorem nadzwyczajnego środka zaskarżenia, iż w niniejszej sprawie zaktualizowała się podstawa kasacyjna z art. 523 § 1 k.p.k. Sąd Okręgowy aprobuje stanowisko prawne organu pierwszej instancji,

w tym w szczególności wyniki wadliwej wykładni art. 155 § 1 i 2 k.k.s. „zaabsorbował” do swego orzeczenia rażące naruszenie w sferze tego przepisu prawa procesowego oraz przepisu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., zaistniałe w instancji *a quo*. Mogło to mieć istotny wpływ na treść orzeczenia odwoławczego, które sprowadzało się do utrzymania w mocy postanowienia sądu pierwszej instancji. Postanowienie to powinno zaś zostać w zaskarżonej części uchylone, a sprawa przekazana do dalszego prowadzenia. Źródłem powyższego stanu rzeczy było, jak już wcześniej wskazano, przede wszystkim pobieżne zapoznanie się z pisemnymi motywami uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r. (I KZP 13/15).

Kierując się przedstawioną argumentacją, orzeczono jak na wstępie.